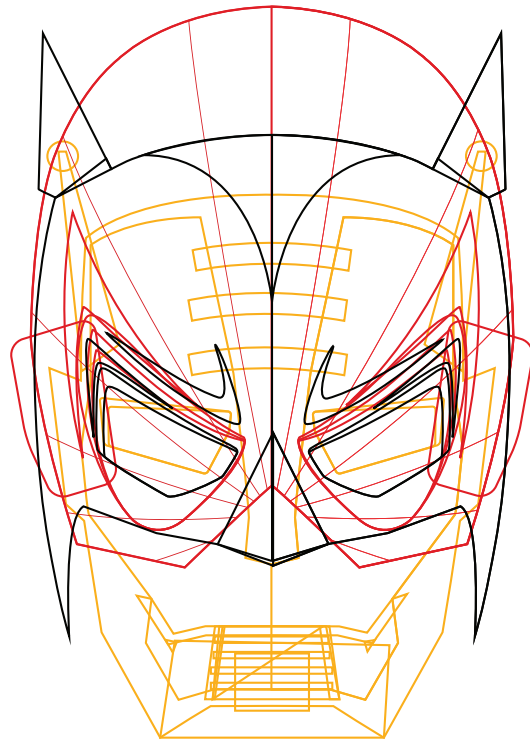

KOOMIKSITE
PSÜHHOLOOGIA:

MIKS ON VAJA SUPERKANGELASI?

Miks on lapsed ja ka mõned täiskasvanud koomiksile lugemisest sõltuvuses? Kas koomiksid kujundavad meie psühholoogilist arengut ja isegi ühiskonda? Uuris Maarja Savi.

1825. aastal ilmus Šotimaal humoorikate illustatsioonidega trükis „The Glasgow Looking Glass” ehk „Glasgow peegel”. See, iga kahe nädala tagant ilmuv ja toleaeagset poliitikat, moodi ning eluolu pilkav koomiksrite eelkäija, võttis muuhulgas kasutusele nii jutumullid kui ka klassikaks saanud lause „To be continued...” („Jätkub...” ingl k)

Aga läks veel sada aastat, enne kui 1930. aastate Ameerikas tekkisid esimesed superkangelased, kelle maailma päästvad ideed hõivasid needsamad jutumullid ning kes pugesis miljonite laste südamesse. Koomiksrite kuldajastu oli alanud.

Tõsised teemad

Ehkki sõna koomiks on pärit Ameerikas 20. sajandi alguses populaarseks saanud humoorikatest koomiksiraamatutest, ei piirdu koomiks juba ammu vaid selle žanriga. Vastupidi, kaasaegsed koomiks, millest paljude kangelased on jõudnud juba ka suurele linale, sisaldavad pigem tumedamaid teemasid ning psühholoogiliselt palju keerukamaid tegelaskujusid. Lisaks sellele on koomiks nende algusaegadest

Enamik superkangelasi on oma võimed omandanud mõne tõsise trauma tagajärjel.

saati kajastanud ka päevakajalisi poliitilisi ja sotsiaalseid teemasid.

Nii näiteks sündis pärast Teist maailmasõda legendaarne Captain America, kes pidi sageli võitlema Saksamaa, Jaapani ja teiste liitlasriikide vastastega. 11. septembri terrorirünnakute järel oli Captain America sunnitud aga tegelema valitsusjäreelvalve ja teiste USA välispoliitiliste küsimustega. Tema kolleeg, Superman, aga haris omal ajal lapsi maamiinide teemadel ning 1992. aastal ilmnas, et Ameerikas populaarne Northstar on hoopis homoseksuaalne. 2006. aastal tuli kapist välja ka Batwoman.

Mida lapsed neis leiavad...

Seega on enam kui selge, et koomiks on pelk peegeldus meie ühis-

konnas toimuva kohta, mis aitab meil mõista meie ümber toimuvaid poliitilisi ja sotsiaalseid arenguid. Ent vähem oluline ei ole ka koomiksi- ja superkangelaste mõju üksikisiku, eriti lapse, arengule.

On üsna tavapärane näha väikest last jooksmas üle õue Batmani või Supermani keep tuules lehvimas, samal ajal, kui ta ise pahalastega võitleb ja maailma päästab. Rollimängudel on äärmiselt oluline osa lapse arengus, kuna need võimaldavad tal areneda nii emotsionaalses kui ka verbaalses aspektis. Kuna kangelaslugudes on sageli peategelasel kohustus valida hea ja halva, lubatu ja lubamatu vahel, aitab nendele lugudele kaasaelamine areneda ka lapse moraaltunnetusel.

Samal ajal kui kangelaste ja pahalaste rollide läbimängimine võimaldab lapsel kogeda nii positiivseid kui ka negatiivseid vaatenurki, aga ka ka põhjus-tagajärg seoseid, aitab koomiksile lugemine kaasa nii lapse lugemisoskuse kui ka emotsionaalse sõnavara arengule.

Hea vs halb

Et aga asi liiga üheülbaline ei tunduks, siis nii nagu superkangelased võivad positiivselt mõjuda ka koomiksile lahutamatuks osaks kujunenud pahalased. Legendaarsemaid neist, näiteks Batmanist tuntud Jokker, tunduvad peakangelase kõrval palju loomingulisemad, keerukamad ja kohati ka oluliselt motiveeritumad.

Enamik superkangelasi on oma võimed omandanud mõne põhjapaneva trauma tagajärjel. Nii näiteks pühendus Batman kuritegevuse vastu võitlemisele pärast seda, kui nägi oma silmaga pealt oma vanemate mõrvamist. Ka päriselus kogevad paljud inimesed trauma tagajärjel stressist tingitud eneseületust, mistõttu nad pühendavad oma edasise elu teiste aitamisele või hakkavad ühiskondlikult aktiivseks.

Ämblikmees aga kasutas oma supervõimeid egoistlikel eesmärkidel seni, kuni kõrilõikaja mõrvas tema kalli onu. Seejärel temas vallandunud kangelaslikkus on ehe näide sellest, kuidas ka päriselus võivad mõned ebameeldivad juhuslikud sündmused panna meid oma elu üle

Teatud ringkondades kasutatakse superkangelasi isegi laste psühhoteraapias.

järele mõtlema ning valima sootuks teise tee.

Superkangelased kui teraapia

Seega peitub nendes „multifilmikangelastes” midagi palju sügavam kui pelgalt meelelahutus. Miks muidu kasutatakse mõnedes ringkondades superkangelasi lausa laste psühhoteraapias? Rollimängude kaudu on terapeudid võimalus näha sügavamale lapse sisse, saada aru tema hirmude ja murede põhjustest ning hoomata lapse muidu varjatud sisemuses toimuvat. Lisaks sellele pakub sedalaadi teraapia ka lastele endile rohkem põnevust, mis oma-

korda aitab hoida üleval nende huvi teraapias käimise vastu.

Niisiis aitavad superkangelased meil oma lugudega hakkama saada igapäevase ebaõigluse, oma kaotusvalu ja traumadega. Kas seda tehes kanname ka sukkpükse või keepi, on juba igaühe enda teha.

Allikad:

<http://www.lateralmag.com/articles/issue-1/i-need-a-hero-why-were-wired-to-worship-superheroes>

<http://www.thedailybeast.com/articles/2014/02/17/the-rise-of-superhero-therapy-comic-books-as-psychological-treatment.html>

<http://www.smithsonianmag.com/arts-culture/the-psychology-behind-superhero-origin-stories-4015776/?no-ist>